

מערך שיעור לטו בשבט, אדם ואדמה, כיתה ג'

רשות הרבים

ואחריות האדם לסביבתו הקרובה

למורה:

שיעור זה מהווה פתיחה לנושא החודשי שיעסוק באחריות חברתית וסביבתית. המערך עוסק ביחסי הגומלין בין רשות היחיד ורשות הרבים. באחריות על רכוש בהקשרים של השבת אבידה, ונדליזם, בהקשר של שמירה על איכות הסביבה ועוד (ולא באחריות חברתית לסייע לחלש וכדו').

ביחידה זו נדון בקשר שבין האדם וסביבתו, נבחן מהי סביבת המחיה שלנו ומהי האחריות שלנו כלפיה, תוך כדי עמידה על ההבדל בין

רשות היחיד ורשות הרבים. כדאי לחלק את היחידה לשני שיעורים!

- חשוב מאד להשתמש במונחים רשות היחיד (רשות היחיד) ורשות הרבים.
- כדי שההבדלים יובהרו ותובהר משמעות הדאגה גם לרשות הרבים, כדאי לתת לתלמידים את מלוא האפשרויות להביא דוגמאות מחיי היומיום.

חלק א': רשות הרבים ורשות היחיד

מהלך:

חלק א':

- פעילות פתיחה – התנסות
- פעילות בקבוצות
- מושגי יסוד לשיעור
- דיון סיכום

נשוחח:

1. התנסות:

שלב א:

כל קבוצה תקבל שלושה מעגלים:

מעגל גדול עליו יהיה כתוב 'השכונה שלי'.

מעגל בינוני עליו יהיה כתוב 'הכיתה שלי'

ומעגל קטן עליו יהיה כתוב – 'שלי'.

התלמידים יקבלו כרטיסיות של חפצים וימקמו אותם במעגל המתאים.

מובן שכל הקבוצה חייבת להגיע להחלטה שמקובלת על כולם היכן להניח כל

אחד מהחפצים.

שלב ב:

ניתן לכל קבוצה שתי כרטיסיות: רשות היחיד ורשות הרבים.

נבקש לבחור לאיזו רשות שייך כל אחד מהמעגלים.

- האם התקשיתם להחליט באיזה מעגל להניח כל חפץ, אם כן על אילו חפצים התעכבתם?
- מה התחושה שלכם כלפי החפצים שנמצאים בכל מעגל?

2. מושגים:

בין רשות הרבים לרשות היחיד

נשוחח:

- אלו מהמקומות המוזכרים בסיפור "החוצה" הם רשות הרבים?
- אלו מהמקומות המוזכרים בסיפור "החוצה" הם רשות היחיד?

נסביר:

רשות הרבים - שטח ציבורי שאין עליו בעלות פרטית והוא עומד לשימוש כלל הציבור. לדוגמא חורשה, חוף ים.

רשות היחיד - שטח פרטי השייך לאדם מסויים או לקבוצה, כמו בית פרטי או מחסן.

3. נשוחח:

אחריות היחיד ברשות הרבים

נשוחח:

- האם יש לכם חפצים אישיים? האם בכיתה יש לכם חפצים אישיים?
- האם אתם מרגישים את אותו תחושה, כלפי החפצים האישיים שלכם והחפצים שאתם משתמשים בהם בכיתה?
- מהי הסביבה שלכם – החדר, הבית, הכיתה, השכונה, העיר וכו'?
- האם יש לכם אחריות כלשהי על החפצים בסביבות השונות?
- האם יש הבדל בין האחריות שלכם לחפצים ולמרחב הפרטיים שלכם לעומת החפצים בכיתה ובשכונה?
- האם יש לכם אחריות על ניקיון הרחוב?

חלק ב': אחריות הפרט לרשות הרבים

מהלך:

- קריאת מדרש ודיון
- כתיבה בהשראת המדרש
- קריאה ליוזמה

לשון המדרש:

שנו – למדו

יסקל – סיקול היא פעולה בה מפנים אבנים משטח אדמה

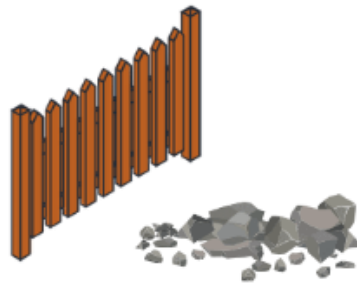
ריקה – פרחח

לימים – כעבור תקופה

נכתוב במחברת

ונענה על השאלות:

- מה ציוו חכמים?
- למה ומתי מסקלים אבנים משדה?
- מדוע לדעתכם מכנה החסיד את המסקל "ריקה"?
- מה קרה לאיש המסקל ששינה את דעתו על דברי החסיד?

1. מדרש ושאלות אחריות הפרט לרשות הרבים

📖 נקרא את המדרש:

”שנו חכמים: 'לא יסקל אדם מרשותו לרשות הרבים'.

מעשה באדם אחד שהיה מסקל מרשותו לרשות הרבים.

מְצָאוּ חסיד אחד, אמר לו: ”ריקה, מפני מה אתה מסקל מרשות שאינה שלך לרשות שלך?”

לגלג עליו (אותו האיש המסקל).

לימים נצטרך(האיש המסקל) למכור את שדהו, היה מהלך באותה רשות הרבים ונכשל באותן אבנים.

אמר: ”יפה אמר לי אותו חסיד מפני מה אתה מסקל מרשות שאינה שלך לרשות שלך”

(תלמוד בבלי, מסכת בבא קמא, דף נ, עמוד ב)

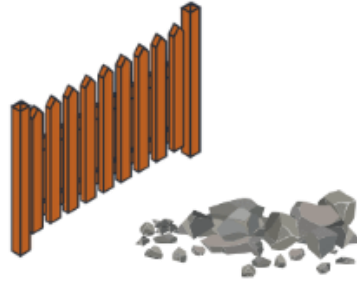
לשון המדרש:

שנו – למדו

יסקל – סיקול היא פעולה בה מפנים אבנים משטח אדמה

ריקה – פרחח

לימים – כעבור תקופה

2. דיון בעקבות המדרש אחריות הפרט לרשות הרבים

”שנו חכמים: ‘לא יסקל אדם מרשותו לרשות הרבים.’

מעשה באדם אחד שהיה מסקל מרשותו לרשות הרבים.

מָצְאוּ חסיד אחד, אמר לו: ”רִיקָה, מפני מה אתה מסקל מרשות שאינה שלך לרשות שלך?”

לגלג עליו (אותו האיש המסקל).

לימים נצטרך(האיש המסקל) למכור את שדהו, היה מהלך באותה רשות הרבים ונכשל באותן אבנים.

אמר: ”יפה אמר לי אותו חסיד ‘מפני מה אתה מסקל מרשות שאינה שלך לרשות שלך’”

(תלמוד בבלי, מסכת בבא קמא, דף נ, עמוד ב)

נדון בעקבות הסיפור:

- יש כאן משהו מוזר, החסיד מציג את השדה של האדם כשטח ציבורי ואת הדרך הציבורית כשטח פרטי, מדוע?
מה לדעתכם היה קורה למסקל, אם אדם אחר היה נכשל ונתקל באבנים שסקל? האם גם במקרה כזה היה לומד את הלקח?
- האם אנחנו צריכים לחוש אחריות כלפי רשות הרבים על פי סיפור זה?
- מדוע צריך להיות אכפת לנו מהנעשה בשטחים הציבוריים?

2. כתיבת סיפור:

”לא יסקל אדם מרשותו לרשות הרבים”

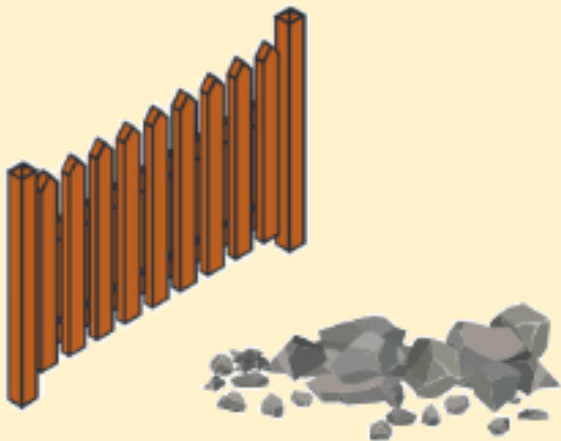
נכתוב סיפור בעל מוסר השכל דומה

נזמין את הילדים להמציא סיפור בעל אותו מוסר השכל .

דוגמאות לסיפורים מחיי היומיום של הילדים:

- ילד שהשאיר ילקוט במעבר בכיתה- ומעד ביציאה להפסקה
- ילדה שזרקה מסטיק מהחלון ולאחר מכן דרכה עליו כשיצאה לחצר

לפי כן נתכנן את הסיפור: מי הן הדמויות בעלילה? היכן היא מתרחשת?
מה ה”בעיה” בסיפור? האם יש מי שמתריע בפני ”המסקל” על בעיית מעשיו? ממה ילמד בסופו של דבר את הלקח?

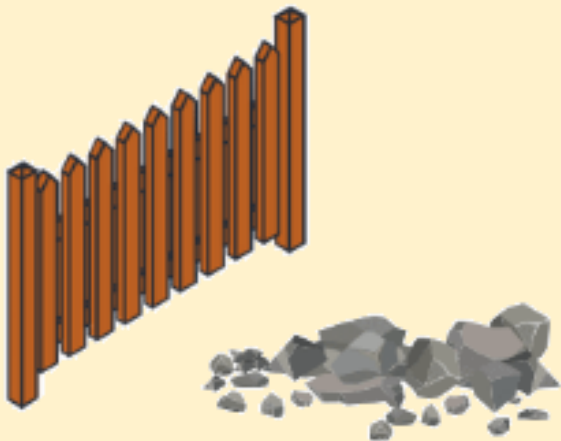
3. יוזמה כיתתית:

אחריות התלמידים ברשות הרבים

נתגייס לשלוש יוזמות עליהם יקחו הילדים אחריות -
כיתתית, בית ספרית וקהילתית.
כל ילד יבחר את המעגל בו ירצה להשפיע ולהשתתף.
כל מעגל יבחר מיזם אחד ויישם אותו בשבוע הקרוב.

לדוגמה:

- אמנה כיתתית לשמירה על רשות הרבים הכיתתית (לא להשאיר תיק במעבר, שימוש בציוד משותף - משחקים וכד, שמירה על ציוד בית ספרי וכיוב)
- טבלת חלוקת אחריות ניקיון החצר בין כיתות בית הספר, נאמני ספריית בית הספר / סידור הספרייה הבית ספרית/
- יזמה לשיפור פני רשות הרבים בשכונה - מפגש כיתתי לניקיון חורשה, פארק וכדומה

נספח להדפסה לחלק א'

- כותרות
- חפצים
- מקומות

רשונת

הרביים

רשומת

היחיד

